

HISTÒRIA

“Qui es recorda avui dels armenis?”

El govern de l'Imperi Otomà va ordenar fa cent anys l'extermini d'un milió i mig de persones

SÍLVIA MARIMON
BARCELONA

El setembre del 1939, una setmana abans d'envair Polònia, Hitler es va adreçar als seus soldats: “Mateu sense culpa ni pietat els homes, dones i nens de llengua o raça polonesa”. No havien de patir, segons Hitler, perquè ningú els jutjaria: “Qui, després de tot, es recorda avui dels armenis?”, va afegir. Quan l'Imperi Otomà va ordenar la matança dels armenis –es calcula que en van morir un milió i mig entre el 1915 i el 1923– encara no existia la paraula *genocidi*. La crearia el 1944 el jurista polonès Raphael Lemkin. Avui, quan se celebren cent anys d'aquella matança, Turquia encara nega que fos un genocidi. Al·lega que no era un pla sistemàtic per eliminar una ètnia. Només 22 països –entre els quals no hi ha Espanya– han reconegut el genocidi turc contra el poble armeni.

Però la brutalitat, els afusellaments, les violacions i les marxes forçades a través del desert no han sigut silenciades. Dos llibres recorden què va passar aquell 1915. *Els quaranta dies del Musa Dagh*, publicat per primera vegada el 1933 per l'escriptor de Praga Franz Werfel, acaba de ser re-

editat per Edicions de 1984. El periodista i escriptor Xavier Moret també recorda el genocidi i la persistència de la cultura armènia, malgrat les persecucions, a *La memòria del Ararat. Viatge en busca de las raïces de Armenia* (Península). Aquest any també s'estrenarà als cinemes catalans *The cut*, un film sobre el genocidi del director de *Contra la pared*, Fatih Akin.

Els quaranta dies del Musa Dagh va ser el llibre més llegit al gueto de Varsòvia. Poeta, novel·lista, dramaturg i assagista, Werfel havia viscut la Primera Guerra Mundial en pròpia pell: havia estat al front rus. Coneixia els horrors de la guerra. Segons ell mateix explica en una nota a l'inici del llibre: “Aquesta obra es va concebre el març de l'any 1929 durant una estada a Damasc. La imatge deplorable d'uns infants pròfugs, mutilats i afamegats que treballaven en una fàbrica de catifes va ser l'estímul decisiu per desenterrar de l'oblit el destí inconcebible del poble armeni. El llibre va ser escrit entre el juliol del 1932 i el març del 1933”. Werfel revisaria el llibre i hi faria canvis després que Hitler pugés al poder.

El protagonista d'*Els quaranta dies del Musa Dagh* és Gabriel Bagra-dian, un armeni de família burgesa

Molts nens armenis, orfes o arrabassats dels seus pares van ser venuts com a esclaus. MUSEU DEL GENOCIDI ARMENI

que decideix dedicar-se a l'estudi i que viu còmodament a París amb el seu fill i la seva dona francesa. Quan torna al seu lloc d'origen, la casa que el seu avi va construir al costat de Musa Dagh (la muntanya de Moisès), per damunt del poble de Yoghonoluk, es converteix en líder de la sublevació. Organitza la vida d'una comunitat que va viure, del 21 de juliol al 12 de setembre, 53 dies sota el setge turc. Els personatges són ficticis però no les situacions que descriu Werfel. Com la follia dels assetjats per culpa de la fam i la desesperació.

Bandera d'auxili

Conscients del perill que corrien, els resistents es van refugiar al cim de la muntanya i van demanar auxili amb dues banderes que hi van estendre. En una es podia llegir: “Cristians en

XVI EXPO
RECERCA
JOVE

MAGM
Associació per Promoure la Recerca Jove

VINE A CONÈIXER
L'EXPORECERCA JOVE,
UNA MOSTRA DE TREBALLS
DE JOVES INVESTIGADORS.

26, 27 I 28 DE MARÇ DE 2015 · CAMPUS LA SALLE ·
UNIVERSITAT RAMON LLULL

www.magmarecerca.org

